

PROTOKOLL

Projekt: Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Teema: Trassialternatiivide tutvustamine

Kuupäev: 18.02.2025, kl 17.30

Asukoht: Käru Rahvamaja

Protokollija: Evelin Kuusik

Osalejad: Registreerimislehel (42 osalejat)

Päevakord:

- Planeeringu eesmärk (miks ja mida)
- Miks on uut elektriühendust vaja?
- Visandamise põhimõtted ja visandatud koridorid
- Kaasamine
- Mis juhtub peale planeeringu kehtestamist?
- Küsimused ja avatud arutelu

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://riigiplaneering.ee/riigi-eriplaneeringud/eesti-lati-neljas-elektriuhendus/eesti-lati-neljanda-elektriuhenduse>.

Arutelu:**Küsimus: Mismoodi maakaabel seal maa sees katki läheb?**

Priit Heinla Elering AS (edaspidi Elering): Kaabel võib minna katki välise mõju tõttu või sisese mõju tõttu. Neid tehakse rohkem katki, võib juhtuda, et see on mingisuguse ehituse käigus, see võib olla ka mingisugune geoloogiline muutus.

Arvamus: Õhuliin on tohutu terviserisk, see tekitab elektromagnetvälja.

Elering: Elektromagnetväli tõesti õhuliinil on ja selle planeeringu raames seda hinnatakse kõikide alternatiivide juures. Riik ka muretseb sellepärast, et ei oleks olemas niisuguseid kohtasid, kus elektromagnetväli oleks nii suur, et teeks kellelegi haiget. Selle kohta on määrus ja hinnatakse vastavalt sellele määrusele. Samasuguseid liine Eestis on mitu tuhat kilomeetrit. Me oleme ikkagi mõõtnud seda elektromagnetvälja suurust, võrrelnud seda ka, mida siis üleüldse Terviseamet ütleb, mis on hea. Meie elektromagnetväli ei ole nii suur, et teeks kellelegi haiget.

Küsimus: Selle tõttu on voolukatkestused ka? Maakaablisse, siis ei ole katkestusi.

Elering: See liin teeks paremaks, aitaks paremini ühendada võrku. Ei saa öelda, et vähem võrku teeks vähem katkestusi.

Arvamus: Seda peaks vaatama optimaalselt, kas on maakabel või õhuliin. Tähendab, kui õhuliin on mitu korda pikem, siis ta tuleb ka kallim, aga tuleb arvestada elanikkonnaga, et see nendele oleks ta vastuvõetav, mitte et õhuliin peab jääma.

Arvamus: Õhuliini trass on 140 m, mõelge, milline pindala sinna alla läheb. Te räägite, et see on kümme korda odavam, see on teie jaoks kümme korda odavam, aga nende inimeste jaoks, kes seda taluvad, on see kümme korda kallim.

Elering: Sellepärast me üritamegi leida kõige mõistlikuma tee. 140 meetrit on see planeeritav koridor. Selle asja mõte on, et kui me vaatame koridore, siis me ei vaata kahte liini siin. Me vaatame ühte liini, kaks liini jääb Saaremaale, see jääb Lihulast edasi ranniku poole. Ühe liini puhul tegelik kitsendus, mis tekib, on 80 meetrit. See puhverala on selle jaoks, et peale planeeringu kehtestamist hakatakse täpsemalt projekteerima. Ja kui selgub näiteks, et siin on mingi maaparandussüsteem, leitakse mingisugune arheoloogiline leid, mis iganes see ka ei ole, siis on võimalus mingisugusest objektist mööda projekteerida. Seega ei, see koridor ei ole nii suur.

Triin Koorits Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): 140 meetrit on sellepärast, et see 30 meetrit ja 30 meetrit, et projekteerimisel oleks võimalik väike nihutamisalala. Nt kui tuleb ette siin mingisugune geoloogiline asi ja ei saa täpselt siia keskele õhuliini panna, siis on võimalik natukene seda nihutada siiapoolse või sinnapoole. Sellest 140 m koridorist me enam välja ei lähe. See on see planeeringuline mõte, et me reserveerime laiema koridori ja siis, kui lõpuks projekteeritakse, siis kitsendus jääb 80 meetrit ja see 140 kaob ära.

Küsimus: Türi vallal on üldplaneering mis näeb ette, et rohevõrgustikes väärtuslikele maastikele pannakse õhuliinid maakaablisse, võimalusel. Praegu on võimalus olemas projekteerimise faasis, miks seda mitte teha? Kui maakaablisse panna siis on asi korras ja tema keskkonnamõju on hoopis teine.

Elering: Miks üldse riigi planeering, miks seda ei tehtaks hästi mitmete kohalike omavalitsuste planeeringutega? Selle põhjus on selles, et see on üleüldine riigi huvi ühendust teha, see annab kogu ühiskonnale midagi juurde.

SKPK: Jaa, ta läheb rohevõrgustikust läbi küll, päris mitmetes kohtades. Kõiki neid teemasid tegelikult planeeringus hinnatakse. Sellist olukorda, kus me kuskil rohevõrgustikus läbi ei lähe, ei ole võimalik saavutada. Rohevõrgustik on siin see roheline viirutatud ala. Kõik need alad, mis siin on sellised lillakad või punased viirutused, need on kaitsealad. Need kollased jooned on erinevad trassikoridori alternatiivid, millest valitakse lõpuks välja üks. Kaitsealades me oleme teadlikult mööda läinud, et mitte häirida erinevaid looduskaitseliike ja kui nüüd vaadata neid olukordi, siis ei ole võimalik leida asukohta, kus me ei läheks üldse rohevõrgustikku. Teine asi, mida me oleme vaadanud, on et minna elamutest võimalikult kaugelt mööda ja see on tegelikult see, mis dikteerib päris palju seda asukohta.

Arvamus: Kui ta juba on rohevõrgustikus maakaablis, siis ta võib terve Türi valla ulatuses olla maakaablis.

Elering: See huvi on ühene ja üks huvi selle jaoks, et seda teha õhuliinina on, et see küsimus on see, et kus kohas tuleb selle liini ehitamiseks kokkuvõttes ka ju raha. Raha selle liini ehitamiseks tuleb kahest kohast. See tuleb Euroopa vahenditest ja see, mis puudu jääb, tuleb ülekoormustasust ehk siis kahe hinna piirkonna vahelisest hinnaerinevusest. St, et kui on Lätis hind kallim ja Eestis on hind odavam, siis tegelikult pannakse see hinnaerinevuse raha kõrvale. Seda raha on mingisugune hulk, kui hakatakse igal pool maakaablisse panema, siis läheb tegelikult selle ühenduse rajamine tariifi. Tariif tähendab seda, et siis sellest alates hakkab ka tegelikult kogu elektri hind tõusma. Me tahaksime teha seda projekti nii, et sellest ei oleks elektri hinnale mitte mingisugust mõju. Pigem positiivne mõju, et elektri hind läks odavamaks kui me oleme paremini oma sõpradega ühendatud. Kui aga teha see täies ulatuses kaablis, siis see on lihtsalt niivõrd kallid, et elektri hind läheb sellest kallimaks.

Küsimus: Kas on olemas kalukaltsioon, millest tuleneb kümnekordne hinnavahe?

Elering: Selle jaoks pole kalkultatsiooni vaja, sest samasuguseid kaableid paigaldatakse Euroopas. Need on avalikud hanked, nende hangete informatsioon on avalik. Praegu hakatakse sarnast projekti rajama, mis on siis ainult kaablitega Leedu ja Poola vahele ja see läheb maksma samasuguse pikkuse peale täpselt umbes 10 korda rohkem.

Küsimus: Vaataks algpõhjust, et avalik huvi, et kas meie oleme siin ühiskond? Meil ei ole seda huvi. See huvi on tegelikult hästi kitsal ringkonnal, kes tegelevad nõ roheenergiaga, kes

tahavad neid tuuleparke siia püsti panna jne. See ei ole meie huvi, see on kellegi teiste huvi, see on ütleme tänavuste valitsejate, sõprade huvi ja nii edasi, aga meie huvi see ei ole. Ma ei räägi tuulikute vaid trassist. Kas te looduse peale olete mõelnud? Siin kõrval on monstrum Rail Baltic, siis tulevad need trassid, siis see metsaraie on tohutu. Me tahaks normaalselt elada, me ei taha nihukesi asju.

Elering: Ma saan aru sellest tuulikute vastasusest. Sellepärast me üritame leida sellist varianti nendele trassikoridoridele. Aga kui te räägite juurpõhjustest, siis see juurpõhjus ongi see, et ühiskond, on muutuses ja on vaja rohkem ühendusi, on vaja tugevamat võrku selle jaoks, et see muutunud ühiskond saaks elektrienergiat lihtsalt tarbida ja toota. See ei ole seotud otseselt ühegi tuulepargiga. See projekt algatatakse ka siis, kui ühtegi tuuleparki ei tule. Seda projekti on vaja ka ilma nende tuuleparkideta.

Küsimus: Läbi Saaremaa lähete ju sellepärast, et on arvestatud meretuulepargiga? Muidu ei oleks mõtet seda ju läbi Saaremaa viia.

Elering: Üks põhjustest, miks me lähme üle Saaremaa on see, et meil on olemas ju teine pool ka. Läti on meile öelnud, kui te tahate ühendada meie võrguga ja et sellest oleks mingisugust „villa“, siis te peaksite tulema lääne poolt Kura poolsaarele, mis tähendab Ventspils. Teine küsimus on see, aga miks me siis ei lähe näiteks risti üle Liivi lahe. Sest see oleks veel kallim ja sellest ei tekiks ühiskonnale võimalusi veel rohkem toota või tarbida, sellest ei saaks maismaal mitte keegi mingisugust tolku. Suuremas vaates me loome võimalusi Eestis natukene tööstuseks, natukene tarbimiseks, natukene tootmiseks, me teeme ühe välisühenduse juurde ja me oleme vaadanud suures plaanis, et see oleks kõige mõistlikum koht sellisele trassile.

Küsimus: Kui analüüsid alles tulevad, kuidas olete ära otsustanud, et tuleb õhuliin?

SKPK: Ka õhukaabli hindamiseks me peame ikkagi mingisugused trassikoridorid kaardile märkima, et neid asukohti üldse analüüsima hakata. Kui meil on lihtsalt puhas kaart ees, siis ei ole seal midagi ka analüüsida. See on see põhjus, miks siis täna on tegelikult need trassikoridorid visandatud ja miks me täna ka teie juures oleme, et saada tagasisidet, kas need on mõistlikud, kas siin on mingeid kohti, kus kohalikud elanikud näevad, et võib-olla siit ei ole päris hea, natuke võiks sinnapoole või siiapoolt nihutada ja see on täiesti normaalne, et selliseid ettepanekuid tehakse.

Arvamus: Saaremaa silda on ka 30 aastat analüüsitud ja uuritud, 100 miljonit maha maetud. Ma loodan, et selle peale läheb ka 30 aastat ja seda ei tule.

SKPK: Kui me võtame Saaremaa silla asukoha, siis tõesti selles asukohas, merealal on tehtud tohutult palju uuringuid, aga kui me võtame kogu selle trassi Paidest kuni Saaremaa läänerannikuni, siis seal tegelikult ei ole nii palju neid tehtud ja sellepärast on ka see põhjus, miks me neid analüüse oleme ka ette näinud.

Küsimus: Kas 30+30 võetakse enne plats puhtaks ja siis otsustatakse või otsustatakse enne ära, et võetakse 80 m puhtaks ja 30 m jääb eluks reservi? Kas te isiklikult võtate selle 30+30 maha ja inimesed saavad seda kasutada?

SKPK: Otsustatakse enne ära, siis võetakse alles 80. Ei, 30 m kaob ära. Kui me räägime planeeringust, siis planeeritakse 140 m, pärast seda tuleb projekteerimine, mis paneb selle trassi selles 140 m sees täpselt paika ja siis kitsendus, mis jääb on 80 m. See 140 meetrit kaob ära nõ. Kui planeering on ellu viidud, siis ta ongi selliselt ellu viidud, et 80 meetrit jääb ja see kitsendus lõpuks jõuab ka kinnistusraamatusse. Selleks teeb Elering iga maaomanikuga, kuhu see kitsendus siis lõpuks jääb, eraldi kokkulepped. Tegelikult see 140 m, mida me täna planeerime, lõpuks kui see liin ehitatakse, sinna ei jää.

Küsimus: Tuulikutega tehakse maarendi lepingud?

Elering: Võib-olla siin on siis natukene kaks erinevat asja, tõesti tuulik võtab ju selle maa ära, tuulik on erahuvi. Tuuliku all ei saa mingisuguseid tegevusi teha, samamoodi on seal mingisugused kitsendused, aga need on erahuid, mis ju tegelikult elektrit toodavad. Siin on tegu ühiskonna huviga, siin on tegu

võrguga, see on natuke teistmoodi. Me ei võta ühtegi maad ära. Ainsad maad, mida Elering siis soetab, on need alajaamade alused maad. Alajaamade alused maad on planeeritud kõik meil riigimaadele. Lisaks veel, planeeringu üks lähteülesannetest on, et me oleme vaadanud, et trass oleks rohkem riigimaadel. Kui on võimalus, valik, siis eelistame loomulikult rohkem riigimaid kui eramaid.

Küsimus: Kes selle metsa maha raiub seal, kellele ta kuulub või kuidas see asi jääb?

Elering: Juhul, kui planeering kehtestatakse ja me oleme jõudnud nii kaugemale, et me oleme täpsemaks projekteerinud selles 140 m koridoris ja leidnud selle 80 m trassi, siis me lepime teiega kokku ja sõlmime isikliku kasutusõiguslepingu. St, et me teame täpselt, kus kohas see kitsendus saaks olema ja selles lepingus me võime kokku leppida, et meie võtame puud maha, ladustame sinna kohta, saate näidata selle koha kätte, lepime kokku, tahate laasitud, tahate saada kui pikaks lõigatud. Kõik selle saab kokku leppida. Elering kompenseerib maaomanikule isikliku kasutusõiguse lepingu sõlmimisel, sest me paneme teile kitsenduse. Kitsenduse kompensatsioon on metsamaa puhul 100% maa turuväärtusest, pluss üks raiering. Nii et hinnatakse neid puid, mis seal peal on, saate need puud endale ka, mis seal on, ja te saate 100% sellest turuväärtusest. Kuidas tekib turuväärtus, on see, et kasutatakse atesteeritud maahindajaid, kes siis vaatavad, mis on need metsamaa väärtused siin alas. Me tahame olla võrdsed ja kõigile tekib siis võrdsetel alustel nt samasuguse metsamaa puhul hektari kohta samasugune pakkumine.

Küsimuse: Kuidas selle projekti raames on see looduslik tasakaalustamine? Et kui võtame 1000 ha täitsa maha, et kuhugi selle 1000 ha tagasi tuua? See on üsna hea reegel tegelikult, kui võtame loodust maha, et siis tuleviku mõttes kuhugi see tagasi tuua, et kas saastekvoodiga või kohalikega, kui seda kunagi ei tee, siis on Eestis varsti linn. See peaks olema projektis sees, nagu standard vm.

SKPK: Selle projekti raames me siis hindame raadamise osa täpselt nii laialt, kui see 140 m on. Me võtamegi teadlikult puhvriga, et hinnata kõige hullemat versiooni ja kõige hullema versiooni juures siis arvestatakse seda, et kui selles asukohas võetakse maha puud, kas see oleks loodusele siis kahjustav või mitte ja see annab ka selle tulemuse, näiteks kas üks trassikoridor on parem kui teine. Hindamisel võetakse aluseks laiem koridor, lihtsalt selle jaoks, et nõ dimensioneerida seda natukene üle. Seda asendusmetsastamist hinnatakse ka erinevate projektide raames. Seda ilmselt me hindame ja me vaatame, aga kuhu täpselt, või kuidas seda täna, ei oska hetkel öelda. Aga see on hea ettepanek.

Elering: Võrkude arendajatel hetkel ei ole kohustust, nad peavad tegema asendusistutusi. Me oleme seda ise kaalunud ettevõtte sees ja üritanud aru saada, et loomulikult meil on ju välismaailmale mõju. Me saame lubada seda, et me vaatame kõige hullemat situatsiooni siin planeeringus ja selle kõige hullema situatsiooni vastu leiame kõige parema trassi. Aga samaaegselt me saame aru ka, et tegelikult suure tõenäosusega seda istutust vaja teha on, aga siin planeeringus me seda ette ei näe.

Küsimus: Kindlasti te teate kui palju hektareid erinevate alternatiivide lõikes maha raiutakse. Kui lai oleks see koridor, mis vajatakse kaabli paigaldamiseks? Kuna ei kaaluta alternatiive ja mõjusid ka keskkonnale, siis oleks nagu aus võrdlus. 12 meetrit versus 80 meetrit on päris suur vahe, lihtsalt peab nagu selle visuaali peale ka mõtlema.

SKPK: Kaabli puhul trassikordori laius on 25 m, tegelik 12 m. Seda hektarite arvu me ei ole täna välja võtnud, aga see on võimalik välja võtta. Need ruutmeetrid ja hektarid võetakse kõik alternatiivide hindamiseks välja, täna ei ole nii kaugemale veel jõudnud, aga edaspidi kindlasti jah.

Arvamus: Ma rõhutan veel kord et, kaablite maasse panek on palju mõistlikum. Esiteks raiskame vähem maad ja teiseks, kui me nii jätkame nende laialdaste trasside raiumist, siis me võime varsti Peipsi järvest Sõrve säärede vaadata ja ilusat Eestimaa loodust meil väljamaalastele enam näidata ei ole, on kaks karva püsti võib-olla kuskil veel.

Elering: Metsamaana tõesti kasutada ei saa, sellepärast me kompenseerime ka täielikult metsamaa ärimaa ja elumaa väärtuse juhul kui me nendele maadele läheme. Põllumaal me kompenseerime 33%

sellest väärtusest sellepärast, et põllumaalt saab põldu harida täpselt nii nagu on varem ka haritud. Eleringil ei ole see esimene liin, on liine veel mujalgi ja selle all põllu harimine toimub nii nagu varemgi.

Küsimus: Täna tegelikult Paidest läheb trass juba Harjumaa poole, et ta ilmselt ei lähe küll otse Saaremaale, aga koridor on olemas. Võib-olla täna olemasolev trass on küll lahjem uue rajamise mõttes, aga kui kaablialternatiivi kaaluda, siis tegelikult peaks ta sinna kordades ära mahtuma. Konkreetselt selle Türi valla piirkonna ehk siis Käru Vahastu, et siis seal on tegelikult olemas olev trass olemas. Ma toon võrdluseks nüüd maakaabelliini, siis tegelikult maakaabelliini koridor ei ole nii lai, see mahub sinna 110 sisse ära.

SKPK: Täna Paide ja Järvakandi vahel ei ole 110 ega 35 kV liini koridori.

Elering: See on 35 kV liin. 35 kV liin omab samasugust kaitsevööndit nagu 110 kV liin ja näeb samamoodi välja. Juhul kui on olemasolev nt 35 või 110 kV, siis koridori enda sisse panna ei saa, sest siis on konflikt kahe taristu vahel. Saab panna kõrvale, aga siis juhtub selline asi, et siis me teeme seda koridori laiemaks ja siis ikkagi on tegu 15 m + 40 m, 55 meetrit laia koridoriga. Teine alternatiiv on juhul, kui me paneme olemasolevasse liini koridori, kus on 35 või 110 kV, paneme 330 kV liini, siis sellisel juhul need saab kokku panna samadele mastidele. Siis sellisel juhul olemasolev koridor, mis on 40, saab 80 m laiaks. 55 versus 80 m, seal ei ole põhimõtteliselt suurt erinevust, nad on ikkagi laiad koridorid. Siis sellisel juhul me loomulikult eelistame olemasolevaid koridore, me teeme seda kitsendust oluliselt vähem juurde, kui lihtsalt mitte kuskilt tuleks õhuliin. Ja siis ei ole juba visuaali mõttes ka väga vahet, kas seal on see maakaabel või õhuliin ja siis me eelistame väga kindlalt õhuliini.

Küsimus: Mul on põllumaa ja liin läheb otse läbi. Mis põldu ma edasi harida saan kui post keset põldu ja 330 kV liin üle maa? Viljakombain läheb alla vilja lõikama. Seal kõrval paremal ja vasakul on põllumaad, te tulete keset küla läbi kümnete ja kümnete majapidamiste vahelt. Ma ei näe, et oleks arvestatud, et elumajadest võimalikult kaugemale. Ma saan aru, kui majad oleksid ühel pool küljel. Nende majade vahel ei ole reaalsuses üldse nii väga palju visuaalset ruumi.

Elering: Saab põldu harida nii nagu varemgi sai. Eestis on põlde küll, kus kohas lähevad liinid läbi.

SKPK: Siit on suhteliselt võrdselt võetud. Siin on 430 meetrit, ja selle trassiga ongi siit vahelt üritatud läbi pageda, sest me ei taha eluhoonete peale kuidagi minna. Meil on asukohad, kuhu me peame jõudma, Järvakandi ja siit me oleme siis tulnud sellist teed pidi, kuidas oleks põhimõtteliselt siit kõige optimaalsem tulla. Variant on muidugi ka, et te teetegi ettepaneku, et see asukoht ei sobi kohalikele elanikele, see asukoht ei ole hea. Ja variant on ka kuskilt siit kaugemalt ümber ringi otsida neid asukohti. Aga siin on kaitsealune raba. Kui me vaatame, mille järgi need trassikoridorid on siia üldse joonistatud, siis me vaatasime tegelikult seda, kus on kaitsealad, nendele peale pigem ei tahaks minna, siis me vaatasime, kus on elamuhood, kus on kontsentreeritud erinevad külad või alevikud või elupiirkonnad ja me olemegi üritanud nendest asukohtadest siit leida seda kõige optimaalsemat, kus siit vahelt läbi pääseb. Konkreetselt selles asukohas ongi otsitud ühelt poolt lühemat teed, teiselt poolt optimaalsemat teed, et mitte eluhoonete peale minna ja mitte minna ka väga kaitsealadele. Kui te näete, et siin selles asukohas ei ole see mõistlik, võiks kuhugi poole nihutada, siis see on täiesti okei ettepanek.

Küsimus: Kui külas ongi üldse 30 maja, siis see on liig ja küla sureb välja niimoodi. Teine asi, et see läheb üle suurte Väätša Agro põldude. Mööda metsa äärt säästaks põllumaad natukene. Kui minna nt 10 m metsa sisse, kas saab kaitsealast mööda?

Elering: Mingisugused eelistused on vastavalt maakasutusele. Metsamaad sooviks vältida rohkem kui põllumaad, kuna seal reaalne kitsendus post, selle all ei saa tõesti midagi kasvatada, aga mujal saab põlluharimine jätkuda samamoodi.

Küsimus: Kui kõrgelt või lähedalt see liin pihta lööb?

Elering: See liin ei saa mitte üheski kohas olema lähemal kui umbes 8 m maapinnale. See, kuskohas sealt päriselt sirakaid võiks saada, peab olema ikkagi umbes paari meetri kaugusel sellest liinist.

Küsimus: Kas pöörangupost on laiem?

Eling: Neid nimetatakse nurgamastideks ja nurgamast ei pruugi olla laiem, ta saab lihtsalt olema mehaaniliselt tugevam ehk siis metalli lihtsalt rohkem. Tahaksime teha võimalikult väikse jalajäljega maste. Mastitüüpe hakkab Eling välja töötama.

Küsimus: Siis saategi põllumaad kompenseerida väiksema summaga. Praegu 140 m kogu krunt jääb selle alla, et palju sellest alles jääb? Mis mõtte on sellel suurema kaarega Paidesse minekul?

Eling: Mingi tasakaalu peab leidma, seda saab teha projekteerimise käigus, et saab leida hea asukohta, kuhu masti saab panna. Selle jaoks ongi nihtusruumid koridori sees.

SKPK: Kui vaatame kuidas ühendada kaks punkti – Paide Järvakandiga, vältides kaitsealasid ja eluhooneid, siis siin on kaks-kolm varianti. Osad on kaarega, sest kui joonistada otse, siis see võib olla majanduslik mõistlik, aga mitte looduse või sotsiaalse keskkonna vaatest. Selle jaoks, et kõiki neid erinevaid valdkondi koos vaadata ongi erinevad alternatiivid ja tervikuna selgubki see, et võibki juhtuda, et see, mis on kõige pikem, on majanduslikult kõige kallim ehk majanduslikult kõige halvem, aga näiteks sotsiaalselt või looduskeskkonna mõistes kõige parem.

Küsimus: Kas hindamis tulemused avalikustatakse ka?

SKPK: Ja parim alternatiiv selgub siis ilmselt selle aasta lõpuks ja uued arutelud tulevad 2026. aasta alguses. Selleks ajaks on meil kõik uuringud tehtud, oleme kõik materjalid läbi töötanud ja siis me saame juba rääkida ühest trassikoridorist.

Küsimus: Selleks ajaks meil enam sõnaõigust ei ole, et siis meil on üks aasta. Kui te välja valite, siis te enam ei tagane.

SKPK: Sellel ajal on kooskõlastamine, avalikud arutelud, et otsust veel tehtud ei ole, aga jah, seal mänguruumi on oluliselt vähem kui täna.

Küsimus: Need mastid on röögatult suure, et kas tehakse teed sinna trassi alla?

Eling: Selle jaoks tõesti, et ehitada ühte masti, on vaja post püsti panna. Mastid tehakse kohapeal, komplekteeritakse metallprofiilist, mis tõstetakse kraanaga püsti. Ennem seda vaja on teha vundamendid. Need tehakse valmis kuskil tehases ja tõstetakse lihtsalt paika. Iga maski juurde on vaja teha ajutine tee, maaomanikega saame kokku leppida, kus kohast on kõige parem see ajutine tee teha.

Arvamus: Kõik kaevatakse üles. Kaablil on kopa laius, aga tee on 3-4 m.

Eling: Ehitustegevust tuleb igatahes, vahet pole, missuguse tehnoloogiaga lõppkokkuvõttes rajatakse. See on umbes paarikuune ettevõtmine, kohas kus komplekteeritakse see mast ja tõstetakse püsti. Peale seda toimub liinide paigaldamine mastide külge ja st, et on mingisugune ehitustegevus lihtsalt selle liini kahe masti vahel. Liini üks suur eelis on see, et tekib koridor, aga see ei ole kapitaalne ehitus, kus kohas terve liinitrassi koridori ulatuses pidevalt aastaid oleks mingisugust ehitustegevust, vaid on konkreetsetes mastipunktides, rajatakse mastid, paigaldatakse õhuliin, valmis.

Küsimus: Looduskaitseliste maadega on selline lugu, et talu maha müümisel uuele omanikule riik seda enam ei kompenseeri? Kuidas selle trassiga on?

Eling: Kui kitsenduse teeme, siis me kitsenduse teeme tollel hetkel sellele maaomanikule, tema saab selle ühekordse kompensatsiooni, mis sest, et ehitus tuleb hiljem. Kitsendus paberi peal saab juba olema, selleks ongi kinnistusraamatus märges.

Küsimus: Kui avalikustamine toimub ja inimene vahepeal maa maha müüb, ta ei ole enam omanik, kas siis see kitsendus makstakse talle hiljem, kui ta enam maaomanik ei ole, kas see kompensatsioon makstakse talle välja, sest uus ostja maksab vanale omanikule selle võrra vähem?

Elering: Kompensatsiooni saab see maaomanik, kes on lepingu sõlmimise hetkel maaomanik, mitte planeeringu kehtestamisel maaomanik.

Arvamus: Kui liin saab valmis, siis energiat peaks meie kandis olema nii palju kui kulutada tahame. Liitumislepingu sõlmimise hinnad on kole suured. Need kellele maadelt läheb liin läbi, siis neile võiks teha soodsa või tasuta liitumise.

Elering: Kui elektrivõrgu selgroog on igal pool tugev, siis on väiksemates kohtades ka võimalik paremini ühenduda. Kui me ühendame Eesti elektrivõrku paremini Lätiga ja ehitame siia Paide ja Lihula vahele uue liini, siis see tegelikult teeb peaaegu kõikides Lääne-Eestis olevates alajaamades liitumisvõimsuseid suuremaks. 330 kV on päris suur särts, et liitujale, kes sealt tuleb, peab olema tõesti päris suur tootja või tarbija. Võimalusi potentsiaalsetele liitujatele see liin loob.

Küsimus: Ma saan aru, et iga mats hakkab omale 330 alajaama panema.

Elering: Kui 330 kV alajaam jääb 20 km raadiusesse, siis me ütleme, et liituge seal. Siin lähedal lihtsalt ei olegi ühtegi 330 kV alajaama ja Paide jääb juba kaugemale. Kui küsimus on see, et kas siia võib tekkida alajaam, siis siiakanti võib tekkida alajaam, aga see siis tulevikus peale seda, kui see liin on ka valmis ehitatud.

Küsimus: Mis siis saab, kui poolte vahel kokkuleppele ei saa?

Elering: Kui REP on kehtestatud ja ülejäänud maaomanikega paljuski kokkulepped seatud, saab kasutada sundvaldust, aga ka siis hüvitame selle. Ära ei võta midagi. Sundvaldus tähendab, et see kitsendus pannakse vastu teie tahtmist. Riigieriplaneering annab selle võimaluse seaduse alusel.

Arvamus: Siis teete jõnksu ja lähete sellest majast mööda.

Elering: Mõnikord ei pruugi see olla võimalik.

Küsimus: Mind kui maksumaksjat huvitab see tohutu töömaht, palju see liin maksab ja palju meile elektrihinnale tuleb otsa? Ja kui palju teie palgal on neid röövleid, kes jõuavad kõigi nende maaüksustega tegeleda?

Elering: Röövleid meil tõesti ühtegi palgal ei ole. Maalepingute sõlmimine, projekteerimine, kõik on tegevused, mida Elering hangib. Me teeme riigihanked, võetakse pakkumised, kõik on avalik informatsioon, sõlmitakse hankeleping ja siis konsultant, kes iganes see saab olema, projekteerib, räägib inimestega läbi Eleringi nimel. Eleringi inimene tuleb ja sõlmib teiega selle maalepingu. Eleringil endal on neid inimesi vähem, räägime paarist-kolmest, kes neid lepinguid sõlmima hakkavad. Meil saab olema projektijuht, meil saab olema veel igasuguseid tehnoloogia inimesi. Peale selle, et see on Eesti riigi huvi, on see ka Euroopa huvi. Kui kahte riiki paremini ühendatakse, siis Euroopa leiab, et tegu on ühishuviprojektiga, mis tähendab seda, et see annab Euroopa ühiskonnale tervikuna juurde ja selle jaoks saab Euroopast raha taotleda. Kui on kaks erinevat hinnapiirkonda, on erinevad riigid, kus hinnad on erinevad, siis see raha, mis on siis erinevuses, ei jää mitte nendele tootjatele, see raha peabki minema niisugustesse projektidesse, mis teevad meid nii-öelda pudelikaelu väiksemaks. Konkurentsiamet kontrollib meie raha kasutamist, et me seda just ainult paneksimegi niisugustesse projektidesse. Antud projektist, mis maksab tõesti sadu miljoneid eurosid, ei läheks tariifi mitte ühtegi senti. Selle saaks rajada niimoodi, et sellest elektrihinnale ei oleks mitte mingit mõju.

Arvamus: Ma loodan, et elan veel 33. aastani välja kui see liin valmis on ja siis räägime, kas läks kallimaks.

Küsimus: Mind huvitab just see, et te räägite tarbimise tõusust, et kas teil on siin kohe välja tuua näiteks, et kui lähme näiteks Eesti ajaloos siin mõned kümned aastad tagasi, et kas meil praegu on siis röögatult suurem elektritarbimine? Miks tegelikult seda liini ikkagi ehitatakse, et kas tõesti sellepärast, et mõnedel on elektrikatkestused, mis nagu siis ei taastu nii ruttu kui

vaja, selle jaoks? Mina olen aru saanud, et just nagu vastupidi, läheb nagu väiksemaks, tootjad ju lähevad ära Eestist.

Elering: Elektri tarbimine ja tarbimisrekordid on kasvanud. Seda saab näha arengukavast.

Küsimus: Kuidas pidi see elektriliin siis nagu toimima hakkab? Kas ta hakkab nüüd saarelt elektrit ära tooma, Lätti viima või Lätist elektrit Saaremaale viima, et nagu natukene nõrk tundub loogika olevat?

Elering: Elektriga on niimoodi, et see saab liikuda igatpidi.

Küsimus: Jah, ma saan aru, kuidas elektronid liiguvad. Mulle see projekt tundub, et kogu see toetusega tuulepark, mis merre ehitatakse, on vaja läbi meie maade vedada Paidesse ja sealt edasi Lätti. Kas Saaremaa on ilma elektrita? Kas Saaremaa elektritarbimine tõuseb nii palju, et sinna on vaja uus 330 kV panna? Selleks kõige lühem tee Lätti on läbi Paide?

Elering: See projekt ei hooli sellest tuulepargist, kas nad tulevad või mitte.

SKPK: See on meediast läbi käinud valeinfo.

Elering: Saaremaa ilma elektrita ei ole. See on riigi huvi. Riigi enda elektritarbimine kasvab piisavalt palju.

Küsimus: Kui mitu neid alajaamasid on planeeritud selle trassi peale?

Elering: Paide alajaam juba eksisteerib, seal on olemas üks liinilahter ehk siis pistikupesa, kuhu kohta seda liini juba ühendada saab. Seal ei pea laiendama Paide alajaama territooriumi. Lihulas, kus kohast hakkab järgmine liin pihta, sinna me planeerime rajada uue alajaama, kuna Lihula olemasolev alajaam on tegelikult liiga linna sees. Uue alajaama me toome umbes kolme kilomeetri kaugusele ja võtame selle koormuse ära, et tulevikuliinid hakkavad tulema sinna alajaama, mis Lihulas saab olema uus. Siis tuleb rannikule. Meil on kolm alternatiivi Virtsu all, kus ühes kohas, siis tuleb uus alajaam, kus kohas õhuliin läheb merekaabliks. Saaremaal saab olema kaks alajaama. Üks alajaam, mis saab olema Ida-Saaremaal ja üks alajaam, mis saab olema Lääne-Saaremaal. Ja see, mis on Lääne-Saaremaal, selle kavatsuse ühendada ka olemasoleva Saaremaa võrguga selle eesmärgiga, et Saaremaa elektrivarustus oleks siis tagatud ühelt poolt, teiselt poolt, kas või Läti poolt. Ja sealt lähevad edasi kaablid vette.

Küsimus: Sinna trassi külge ei saa mitte midagi ühendada, rääkige sellest ka. Kui te räägite, et saab ühendada, tegelikult ei saa midagi ühendada ilma alajaamata. Kui te ütlesite mitu alajaama on, siis seda juttu ei maksa rääkida, me jõuame tagasi sinna tegeliku eesmärgini, miks seda trassi tehakse - ühe tuulepargi pärast.

Elering: See ei ole tõsi, saab ühendada küll. Elektrivõrk kui selline ei ole kohtpaikne, et ühes kohas elektrivõrk saab olla tugevam kui teises, aga kui me neid punkte elektrivõrgus omavahel paremini ühendame, siis elektrivõrk tervikuna on peaaegu igal pool tugevam. Kui me Paidet ja Lihulat omavahel tugevamini ühendame, siis nii Paide kui ka Lihula, kui ka need väiksed alajaamad Järvakandis, Valgus ja Vigalas saavad tugevamaks, et sinna nendesse punktidesse saab rohkem panna elektrienergiat. Jah, siia vahepeale 330 kV alajaama me ei raju, sest selle vajadust praegu hetkel ei ole, siin ei ole ühtegi tootjat või tarbijat. Aga see võimalus ju tekib.

Ettepanek: Kas selle kompensatsioonide arvestamise mehhanismi või metoodika, saaks protokollis üksahaaval lahti kirjutada, detailideni. Kas protokolle saadetakse kõigile osalejatele, kes lehel registreerisid ja allkirjad panid?

SKPK: Protokollid paneme kõik kodulehele avalikult üles kui nad peale arutelusid valmivad.

Elering: Täpsustamiseks ka, et kuidas see kompensatsioonimehhanism on. Meil on valmimas ka üks selgitav dokument.

Küsimus: Kas tuulikupargid, mis siia tulevad, ka ühinevad selle liiniga ja tuleb alajaam neile?

Elering: Ma ei ole tuuliku teemaga üldse kursis, aga kõik need tuulikupargid tahavad saada 2030 aastaks valmis, aga meie ei tee ehituseks enne 2029 või 2030 ühtegi liigutust.

Küsimus: Kui lähedale võib 330 kV liin tuulikupargile minna?

Elering: Poolteist tuuliku enda pikkust.

Arvamus: Meie tuulikupargi mehed olid küll seda meelt, et kindlasti teete siia alajaama ka, aga nad natuke jorisesid ka, et vaid 25 aastaks lubate.

Elering: Siis see on kindlasti mitte tegu selle liiniga seotud liitumisega. Tuuliku vennikesed nurisevad meiega ka, et teeksime kiiremini ja nende jaoks. Me ei hakka kellestki üle sõitma.

Arvamus: Siis ehitate ju 330 kõrvale 110 ka ja veel põnevam olukord.

Elering: 330 ja 110 küll kõrvuti ei ehitata, need pannakse ühtedele mastidele. Elektrivõrgu üks eesmärk on olla mõistlikult väike. Ristilt läbi minev Harku-Lihula-Sindi on hea näide, seal üks mast, kus peal on kuni 4 liini – 330 ja mitu 110.

Küsimus: Praegu on see Paide-Kose liini renoveerimine, kas selle projektiga on arvestatud sellega ka, mis seal nüüd uuesti tehakse? Praegu on brigaadid peal ja kõik ehitavad seda liini ringi. See liin läheb sellest teisest liinist risti üle ja kohati mingi osa jookseb koos.

Elering: See on Paide-Kiisa liin, seda rekonstrueeritakse hetkel. Me jõuame sellega nii, et üksi 330 ei ole nõukaaegne. Enne kui planeeringut kehtestatud pole, ei saa me sellega arvestada. Oleme samas koridoris mõnedes punktides küll, siis see liin peab nendega arvestama.

Küsimus: Kas võimalik teha kombineeritud liine, et vahepeal läheb maa alla ja siis tuleb mõnel hetkel maa peale? Te ei ütle kumbagi hinda, et üks on 10 korda kallim, aga see ei ole mingi arvamine.

Elering: Me saame aru, et loomulikult selle maksumusega on raske müüa seda projekti, kui me ütleme, et mingisugune asi on lihtsalt nii palju kallim. Mõju maksumusele on, et kui need vahendid saavad otsa, siis me hakkame elektri hinda mõjutama ja seda me teha ei taha. Kui me ei räägi hinnast üleüldse, siis ta lihtsalt on tehniliselt keeruline. Kui me läheme õhuliinist maakaablisk, siis meil siin igas punktis on ette nähtud alajaam. Kui on õhuliin, maakaabel, õhuliin, maakaabel, siis neid seadmeid, alajaamu on niivõrd palju. Seda kõike juhtida on väga keeruline, selle varustuskindlus on oluliselt väiksem. See ei ole tehniliselt mõttekas.

Arvamus: Kogu liin tuleb panna maakaablisse. Te õigustate õhuliini, aga prooviks teistpidi mõelda, mis on maakaabli eelised. Kas Leedu ja Poola nii palju rikkamad?

Elering: Maakaabel teeks elektriarve 20% kallimaks. Leedus ja Poolas on olnud poliitiline otsus ja seal kasutatakse Rail Balticu koridori, kus ei ole kahjuks võimalik õhuliini paigaldada ja see on nüüd keskkonnakaitseliste piirangute tõttu, et sisuliselt minnakse sellega Suvalki koridorist läbi. Eesti ja Läti ühenduse tegemine, nii et sealt ka rohkem elektrienergiat läbi läheks, on mõistlikum teha kui oleme Kura poolsaarest lääne pool. Kui me teeme investeringu, kus seda elektrit tegelikult ei saa kahe riigi vahel rohkem vahetada, siis ei ole sellest liinist ju üleüldse mitte midagi kasu.

Küsimus: Kellel on see probleem on, kas eestlastel või lätlastel on probleem?

Elering: Kui me räägime elektrisüsteemi hetkeseisust, siis kõikidel Baltimaadel. Eesti suudab oma elektritoomise ära katta. Läti 20% defitsiidis. Kõige hullemas olukorras on Leedu, kus 80% tuleb mujalt.

Arvamus: Meie mets on siis mõistlik maha võtta selleks, et leedukatel ja lätlastel oleks nagu elu ilusam. Ei ole nõus! Pange siis kaablisse, jääks vähemalt mets püsti.

Elering: See on tegelikult suurem vaade, mitte ainult Eesti mets. Me ei ole Läti poolt üldse rääkinud, sellepärast, et see ei ole ka selle planeeringu osa, aga ka Lätis tuleb üks suur elektriliin, mis läheb Leedu poole. Ka Leedu ja Läti vahel tuleb uus elektriliin.

Küsimus: Kuskil tuleks lahti rääkida, kust kohast see 10 korda rohkem tuleb? Kas see on ehitushind? Kas keegi on vaadanud seda hinda, mis te hävitate selle trassikoridoriga?

SKPK: Kõiki mõjusid hinnatakse.

Ettepanek: Kui seda metsa maha võtame ja teie siin liiniga lähete, et kas tasakaalustuse mõttes Kärü rahvas ei saaks siis elektriraudtee endale siia ja saab elu lõpuni sõita tasuta rongiga. Et kohaliku kasu instrument. Teie saate investeringu ja mina ei pea autoga sõitma.

Eling: Kahjuks elektriraudtee ei ole Eleringi osa.

Ettepanek: Maksumus tuleb globaalset kogu eluringi kohta välja arvutada koos eksploatatsiooniga, mitte ainult ehitus. Oma hind konkreetselt ja need kompensatsioonimaksud Euroopas ka välja tuua. Ühesõnaga tervikvaade. Need võiksid olla lihtsale inimesele loetavad ja arusaadavad.

Eling: Tehakse majandusanalüüs kõigile alternatiividele. Saab ka võrrelda erinevaid alternatiive erinevates asukohtades. Info peab tuginema mingitel tõsiseltvõetavatel andmetel, milleks on nt hanked.

SKPK: Kui me vaatame kõiki neid erinevaid teemasid, siis neid on tõesti palju ja ilmselt see keskkonnamõjude hindamise aruanne saab olema väga pikk ja töömahukas. Me oleme võtnud eesmärgiks teha kokkuvõtteid, et teha lihtsamaks, inimestele arusaadavaks. Need tänased voldikud, mida te nägite, on ka selle eesmärgiga, et nõ tavakodaniku jaoks, kes ei ole ekspert, kes ei ole selle teemaga seotud nii tihedalt, saaks ka lihtsasti aru, millega on tegu.

Küsimus: Palju on liinist elamuehituse keeluvöönd? Mõju on vähemalt 150 m ja see peaks kuskil kirjas olema.

Eling: Kaitsevöönd on sama palju kui ehituspiirangud. Siin kaitsevööndid ja ehituskeeluala kattuvad.

SKPK: Tervisemõjud hinnatakse ja ka elektromagnetvälja.

Küsimus: Kui suur on 330 kv elektromagnetvälja mõju?

Eling: Me räägime sisuliselt mõnest meetrist. Tervisemõju poolt on kehtestatud piirväärtus. Kaitsevööndi sees loomulikult on liini all mingisugune mõju, aga kaitsevööndist välja minnes seda mõju ei ole.

Küsimus: Kuidas see elektromagnetväli mõjutab tänapäeva põllumajandustehnikat, mis on nii *hightech*?

Eling: Samamoodi nagu mobiiltelefoni. Meil on kogemus olemasolevate liinide all, kus põllumajandusega tegeletakse. Ei ole minu teada küll ühtegi niisugust situatsiooni, kus kohas oleks traktori ära lõhkunud või oleks nutikombaini ära lõhkunud. On juhtumeid, kus ülestõstetud kalluriga on sõidetud otse liini ehituse käigus, nii nagu ei tohi käituda. Ohud on, aga normaalset tegevust saab jätkata.

Küsimus: Elektromagnetväli on okei, kui aknad on 20 m kaugusel?

SKPK: 20 m kaugel ei saa olla, sest täna me vaatame 140 m laiust koridori ja ükski täna joonistatud trassidestest ei lähe elamute peale.

Küsimus: Kas ma saan õigesti aru, et kõik need trassid on ühe mastiga, mitte üheski trass ei ole kahe mastiga?

Eling: Lihula ja Paide saab olema kõik ühe mastiga. Järvakandist edasi on eelistatud olemasolev liin ja seal saab olema kaks liini ühel mastil. Seal saab olema üleval 330, all 110 ja selline liin näiteks on tõesti Virtsu poole minnes olemas. Kaks masti lähivad Lihulast rannikule ja Saaremaal on erinevaid alternatiive, minnakse kas ülevalt ühe liiniga ja all ühe liiniga või minnakse koos kahe liiniga, aga seda näitabki siis keskkonnamõjude hindamine.

Ettepanek: Palve, uurida seda, mis nende liinide juures metsloomade ja -lindudega juhtub.

SKPK: Linnustiku väliuuringud on meil selles projektis arvestatud. Kõik need trassikoridorid, kus me teame, et on erinevate linnuliikide pesapaigad lähedal, kõik käiakse läbi ja hinnatakse seda mõju, et kas on sellele liigile üldse mingi mõju või ei ole ja me üritame võimalikult palju välistada. Ornitoloogid vaatavadki selle järgi, kuidas linnud käituvad, kus nad toitumas käivad, mis on see piirkond, kus nad liiguvad kõige rohkem.

Elering: Ka liin võib olla selline, mida linn võibolla ei näe. Väikse väina tamm on hea näide sellest, kuidas liini üritati linnule võimalikult nähtavaks teha. Sinna pandi peletid külge, aga lõpuks võeti maha. Muhust lähme üle, kuna muhu nii väike, et saaks õhuliini rajada, et me ei saa olla rannas kusagil niivõrd kaugel. Harku-Lihula-Sindi liin on Matsalu looduskaitse ala lähedal ja seal on viidud läbi lindude uuring.

Arvamus: On juba teada, et meil on siin Natura alad ja siin on igasugused pesitsusalad. Ja juba on teada ka, et konnakotkas ja kaljukotkas. Kõik nad on siin tegelikult nende plaanitavate liinide ääres või seal sees lausa. Kui nüüd see keskkonnamõjude hindamine tõesti tehakse, siis on tegelikult juba teada, et Eestimaal ei saakski sellist asja üldse ehitada, mida te plaanite, aga kui see maakaabel tõesti oleks lahendus, siis ongi ainult see.

SKPK: Kui me vaatame nüüd erinevaid kohti ja vaatame ka looduskaitsealasid, siis tõesti, on kotkad, on must-toonekurg, on erinevad tedred, metsised. Kõik need liigid vaadatakse läbi, ornitoloogid käivad need trassid läbi, et aru saada, kas on mingi mõjutus või ei ole. Ei ole üldse välistatud see, et väliuuringute põhjal tuleb välja, et mõningatest alternatiividest kukub täiesti ära. See on täiesti võimalik.

Arvamus: Ajagraafikus uuringute läbi viimise aeg on täiesti ebareaalne ja kui räägime Piiumetsa rabast ja seal Natura 2000 asjakohane hindamine, siis seal tuleb uurida vee režiimi, siis see võtab aega vähemalt aasta aega andmete kogumiseks ja teha hüdroloogiline modelleerimine.

SKPK: Hüdroloogilist modelleerimist tuleb teha, kui vee režiimi tõesti mõjutatakse. Eksperdid on läbi käinud ja välja toodud, mis uuringuid vaja on ja nad on välja pakkunud, et jõuavad ära teha kõik. Praegune plaan on selline, et sügiseks uuringud tehtud ja peale seda saab parim alternatiiv välja valitud. Kuidas läheb, seda me ju tegelikult ette ei tea.

Arvamus: Te ehitate maaparandusaladele ja teile rakendub maaparandusseadus § 50 p 5, mis keskendub rekonstrueerimisele täielikus mahus. Need ehitati 50 aastat tagasi, nad ei tööta enam projektijärgselt, on umbes jne ja nende infot pole.

Elering: Võibki olla, et on vaja midagi täiendavalt juurde uurida. Parim teadmine tekib uuringute käigus.

Kommentaar: Huvitav, et enne seda projekti oli üks tore asi, mis on ka Skepast&Puhkimi tehtud, on Liivi lahe meretuulepargi elektriühendused. Huvitav, kuidas see projekt niimoodi nagu kohe järgi on tulnud? Ärge tulge ütlema, et see eesmärk ei ole meretuulepargi kaabeldamine.

SKPK: Teggu on tavaliste hankeprotsessidega, me osaleme täpselt nagu kõik teised ettevõtted.

Arvamus: Tõde on see, et seda liini on vaja.

Elering: Et Eesti ühiskonnas elektritarbimine, elektri tootmine suureneks, peab olema ühendatud oma naabritega.

Arvamus: Mina tahaks ka selle suurendamise kohta täpsemat infot saada. Seda tuleb kogu aeg telekas uudistes, tähtsad riigiisad kogu aeg räägivad, kuidas elektritarbimine suureneb. Ma tahaks teada ka, mismoodi selle rohepöördega ja nende kliimaeesmärkidega seotud olete? Tuuleenergia iseenesest ei ole, kui me vaatame, mis tuuliku ja selle liinide ehitiseks kõik läheb, see ei ole üldse mitte roheline asi. Teine asi, mis selle energia pealt tehakse? Kas see ka on roheline, mis selle energia pealt tehakse? Kas need materjalid ja asjad, mida siis toodetakse, käideldakse, tehakse, kas ka see on roheline?

Küsimus: Ma leidsin täiesti selle Eleringi arengukava välja, et siin on kirjas, et Eesti-Läti-Leedu ühenduse maksumus on 1,2 kuni 2 miljardit eurot. Kas see on jätkuvalt kehtiv?

Elering: Ja, see on kogu maksumus. Sellest Eesti osa oleks, kui me jõuame Saaremaale, oleks umbes 400 miljonit. Ja plaan on see, et sellest ei läheks tariifi mitte ükski sent, vaid seda saab katta olemasolevatest Euroopa vahenditest.

Küsimus: Siin samas kavas on öelnud, et Saaremaa kulgev Eesti-Läti ühendus võimaldab liita võimalikult suure taastuvenergia hulga, tagades kõikidele sealsetele merre rajatavatele tuuleparkidele liitmiseks soodsad võimalused.

Elering: Tõsi ta on, ta loob selle võimaluse, aga ta ei ole mitte ainult selle eesmärgi nimel, et meretuulepark ühendada. Ta ei ole ka selle eesmärgi nimel, et maismaatuulepark ühendada. Elektriühendust on vaja varustustingimuste tõstmiseks ja sellepärast, et meil ühiskonnas elektritarbimine kasvab.

Arvamus: Teil on planeeritud ju viia see Lähti sellise koha peale, kus Lätis ei ole ka energiat. Neil ei ole seal midagi ja see saab olla ainult selline pettuse projekt, sest tegelikult Riia ümbrusest ida poole, kus need hüdrojaamad on ja kus neil elektrit on. Aga see, kuhu te ta kavatsete panna sinna selle Kolga juurde, seal ei ole ju ka elektrit, nii kui meil Läänemaalgi. Seda kaablit lihtsalt sinna vedada, siin kõik on planeeritud kuidagi kavalalt, mida ei avaldata. Ja kogu see projekt ei võimalda meil muud elektritaristut ju arendada, kõik raha läheb sinna. Ja mitu senti pannakse juurde nüüd elektrivõrgu tasude selle projektiga seondult.

Elering: Null senti. Läti on ka võrku, mis on siis Kura poolsaarel, olulisel määral arendanud. Neil on seal sarnaselt Harku-Lihula-Sindiga samaaegselt 2020. aastal valminud liin, mis läheb Ventspils ja siis läheb ka veel siis mööda lääne randa, kuhu on tekkimas tarbijad. Läti on omalt poolt seda võrku seal Kura poolsaarel juba oluliselt tugevdanud.

Arvamus: Kui lätlastel ei ole huvi, siis tuleb sama lugu nagu Rail Balticuga.

Elering: Loomulikult me seda projekti ei teeks, kui meie Läti osapool ei teeks koostööd. Me oleme sõlminud praeguseks koostöölepingu, et uurida neid võimalusi, kuidas seda ühendust teha. See ongi protsess, see võtab mingi aja. Enne ei hakka otsust tegema ja selle eeldus on, et planeering on kehtestatud. Ja ka siis ei hakka enne projekteerima, kui inimestega on lepingud sõlmitud.

Küsimus: Kui palju üks merekaabel õhuliinist kallim on. Palju kilomeetri hinnavahe on?

Elering: Hinnavahe on niimoodi, et õhuliin võib maksta umbes 0,5 milj eurot/km ja merekaabel ise maksab umbes 2-2,5 milj eurot/km.

Arvamus: Äkki Säärest Kolgale on lühem maa vedada, kui mööda Eestimaad ringi vedada. Selleks ei pea maismaale ehitama sadu kilomeetreid liine, kui paned kaabliga mere alt läbi ja oled sutsti Lätis.

Elering: Sääres ei ole võimalik samadel põhjustel nagu ka Muhumaal ei ole võimalik üleüldse paigaldada õhuliini.

SKPK: Saaremaal me ilmselt kuuleme, mis saarlased arvavad sellest.

Küsimus: Ma tooks uue mõõtme sisse. Kas teil on teada ka, palju see sõjatööstus, mis Võrumaale rajati, tarbib? Kas on enamvähem aimu Nursipalu, Tapa või muu sõjatööstuse piirkonnad, kas seal suureneb tarbimine?

Elering: Ausalt öeldes ma ei oska teile öelda, mis on alajaamade põhine elektritarbimine, see ei ole ka avalik informatsioon, sellepärast et seal saab tegelikult jõuda kokkuvõttes ka nagu ettevõtete siseifoni.

Küsimus: Praegu nagu hirmu faktorina, et kunagi hakkab midagi tulema siia, samas ei ole veel üldse kindel. Küsimus ongi selles, kas ei ole näidet olemas, mis siis nagu nende punktide puhul,

et kui palju on suurenenud näiteks seal tarbimine? Kohalik elanik tarbib ikka ühepalju, aga sinna tuli juurde mingi hulk, nad ju põhimõtteliselt tarbivad ka midagi?

Elering: Tegelikult küll. Nii Võru kui ka Tapal me oleme rekonstrueerinud alajaamu selle jaoks, et teha neid läbilaskevõimsuseid suuremaks ja et seal saaks rohkem tarbida. Kui palju see tarbimine on suurenenud, seda ausalt öeldes ei oska praegu öelda.

Küsimus: Kodutehnika on A+ ja B+. Kust see tarbimise kasv tuleb? Kõik ju tarbivad vähem?

Elering: Me ennustame elektritarbimist kogu ühiskonna lõikes ja meie elektritarbimise hind on kõige konservatiivsem ja me leppisime selle kokku, vaatame seda konkreetselt meie arengukavast.

Arvamus: Tahate selle liini viia läbi Saaremaa võimalikult kaugel Vene piirist võibolla. Võib-olla teil on turvalisusega mingi teema.

Elering: Seda võib ka nii mõelda. Need teadmised on, et need on head trassid, on üldse tulnud enne Ukraina sõja algust. Taotlus sai esitatud 2023, aga juba 2021. aastal analüüsisime, et kust kohast on mõistlik seda liini üleüldse vedada.

Küsimus: Kas võime maatükile hinnasildi külge panna?

Elering: Maad me ei osta, kitsenduse kompenseerime ja hakkame maksma taluvustasu, et kompenseerida maamaksu osa.